

ובחרת בחיים

גיליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים

נושא תורני מרתק
לאור דברי האור החיים

בביאורו לפסוק (ח, ג): "וַיַּעֲבֹד וַיִּרְעֹבָהּ וְגו'" מעלה האור החיים על נס את מעלותיו הייחודיות של המן, אשר היה שווה לכל נפש, בניגוד למאכלים טבעיים אשר לעתים מועילים לאחד ומזיקים לרעהו.

בין דבריו כותב רבנו: "וְהִנֵּה יָדוּעַ הוּא שֶׁהַמַּתְעֵבָה בְּדֶרֶךְ יִאֲפֶסּוּ כוֹחוֹתָיו", אולם יש לדעת שאף אם התענית קשה במצב זה - אל לו לאדם להרבות במזונו בשעה שהוא הולך בדרך, וכפי שמוכר בגמרא (תענית י, ב): "אמר רבי יהודה אמר רבי חייא, המהלך בדרך אל יאכל יותר משני רעבון", היינו - יותר מכפי שנהוג לאכול בשנות רעב בהן מקמצים בני אדם במזונם ואוכלים במשורה.

בטעם הדבר מביאה הגמרא שני הסברים, ומציינת (יא, א) מקרים בהם שייך טעם זה ולא אחר.

סיבה אחת היא "משום מעיינא", ובביאור ענין זה מצאנו כמה וכמה הסברים בראשונים.

רש"י מפרש כי ריבוי אוכל בדרך מטוגל להביא לכך שיתחללו מעיו של אדם, או לגרום לכך שישפכו מעיו זה לזה כמעייין. רבנו גרשום לעומת זאת נוקט בגישה פשוטה יותר, לפיה הדבר גורם לכבדות הגוף, מה שעלול להפריע לו בהליכתו. ואילו רבנו חננאל מבאר באופן שונה לחלוטין, כי בשל ריבוי האכילה קיים חשש שישלשל האדם, ובכך ייאלץ להתעכב במקומו ולהחמיץ את שיירתו.

טעם נוסף הובא בגמרא, לפי הסיבה פשוטה בתכלית - אם ירבה האדם לאכול בדרך, קיים חשש שיכלו מזונותיו והוא ייותר ללא מזון להמשך הדרך.

המשתתפים שלפו את החפיסה ורמסו אותה אחר כבוד, לקול מחיאות הכפיים הסוערות ולנוכח דמעת התרגשות קלה שגלשה לה בסתר במורד לחיו של המרצה.

רגע, אם אני רוצה סיגריה? ויאל היה חייב לקטוע לרגע את האווירה המשולהבת, להבין עד היכן הדברים אמורים, 'אסור לי בשום אופן?'

נשיפה עצבנית נפלטה מפיו של המרצה. הוא פשט את ידיו לצדדים, נתן מבט קודר ביואל ואז פלט: 'אתה מקרה אבוד. בשלב זה של הסדנה אתה אמור לשנוא את הסיגריה, לא לרדוף אחריה.'

תכלית שנאה שנאתים

בני ישראל נכנסים לארץ המובטחת, לפנייהם ניצבים עמי כנען והתורה הקדושה מצוה עליהם במפגיע (ז, טו): "וְאָכַלְתָּ אֶת כָּל הָעֵצִים אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִחֹס עֵינֶךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵיהֶם כִּי מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ."

מעוררים ביותר דבריו הקדושים של רבנו האור החיים בביאורו לפסוק, וזו לשונו: "זו מצות עשה, וגמר אומר 'אשר ה' אלקיך נתן לך', הא למדת שאם תתעצלו אתם מואסים במתנת אלקים, ואומרו 'לא תחוס עינך' וגו', על דרך אמרו (משלי יב, י): 'ורחמי רשעים אכזרי', פרוש, אין זו ממדות הטובות אלא מדה רעה... והוא אומרו 'כי מוקש הוא לך', פרוש העם, שששאתה חס עליי אתה מתאכזר על עצמך."

בני האומות אשר ישבו בארץ קודם שבאו ישראל לארץ, ייצגו את כל הסחי והמיאוס מהם מצוה הקב"ה להתרחק עד הקצה. הם בחרו לעצמם דרך חיים מעוותת ומסולפת מהיסוד, כזו המבכרת את עבודת האלילים על פני הכרה באחדותו וייחודיותו יתברך. הם שהעדיפו לסגוד לחומר, לעץ ואבן, ועשו ככל העולה על רוחם תוך פולחן עיוור להבלי העולם הזה וחטאיו הרבים.

בא הקב"ה ומצוה את בני ישראל: לא רק שתכלה אותם ותשמידם מעל פני האדמה, אין די בכך. עליך לשנוא אותם שנאה תהומית, לשרש מליכך כל זכר לרחמנות כלפיהם ולהכריז עליהם ועל מורשתם ודרכם מלחמת חורמה אכזרית.

המרחם על האכזרים

כל אחד רוצה להיחלץ מציפורני היצר. אין יהודי שאינו חפץ להסיר מעליו את טפריו המאיימים, את לפיתת החנק שלו. אולם מה כוחו של אדם - נגד מלאך?

אין ספק כי הדרך לכיבוש המטרה הנכספת ולניצחון הרוח על החומר, להכנעת היצר וקבלת עול מלכות שמים שלמה, רוויה קשיים ורצופה אתגרים ומכשולים. אולם גם דרך ארוכה ומייגעת מתחילה בצעד אחד, קל אך משמעותי.

הצעד הזה, כך מלמדנו האור החיים הקדוש, הוא הטמעת שנאת היצר בלבנו פנימה.

כל עוד ינהג אדם כאותו משתתף בסדנת הגמילה מעישון, המסיים את הסדנה ועודנו פוֹזל לעבר הסיגריה ומשתוקק להצית אותה ולשאוף עמוק לריאותיו, לא יצלח בידו לנצח את היצר. זאת משום שראשית דבר עליו להכיר בכך שהיצר הינו אויב מושבע, ואף אם לעתים נכנע אדם לפניו ונכשל במלחמתו עמו - הוא נותר ועודנו אויב מושבע ואכזרי אליו יש לנהוג בהתאם. באכזריות, מתוך שטנה אמיתית.

על כך אמר דוד המלך (תהלים קלט, כא - כב): "הֲלוֹא מִשְׁנֵאִיךָ ה' אֲשָׁנָא וּבִתְקוּמִיךָ אֶתְקוּטְט, תְּכָלִית שְׁנָאָה שְׁנָאתִים לְאוֹיְבִים הָיִי לִי."

כמה כוסות קפה, בעיקר שחור, שיירי ופולים שעבר עליהם הקלח. בעיקר מאפרות גרושות וריח מצחין של עישון באוויר. סלייל העשן עודם מטיילים בחלל, ממחישים עד כמה המפגש הנוכחי חיוני ואף קריטי לחייהם של המשתתפים. משפטים כמו 'סדנה לגמילה מעישון' כבר מזמן אינם משכנעים את קהל היעד המבוקש. הם ניסו בכה ובכה, בחנו שיטות שונות והתנסו על בשרם וריאותיהם המעושנות במגוון שיטות שהצד השווה לכולם הינו היעדר התועלת שבהם ומרחק שנות אור ביניהם לבין הצלחה.

סיבות ונימוקים מצוינים הושמעו באוזניהם בכל הנוגע להפסקת העישון, טעמים שונים הוצגו שוב ושוב, אך כמו תמיד - בסוף ניצח הטעם של הסיגריה. כן, אותו טעם מפויח ומחוספס אשר שיווה להם קול של בעל חי שבלע קיפוד.

אבל 'בוא לעשן איתנו' זה כבר משהו אחר. משהו בכותרת שכיכבה בעיתון רמז כי מדובר בשיטה חדשה ואחרת לגמרי, שונה בתכלית מכל מה שהכירו, והם נהרו בהמוניהם.

פגישה קלה בכניסה לאולם, היכרות זריזה עם מלאך המוות מתגורר בין השפתיים וחיוך בו השמור לאנשים שניסו הכל, והנה נכנס המרצה וחצה את האולם, מטפס על הבמה הנמוכה ותופס במיקרופון, נכון להתחיל.

יש מעשנים בקהל? הוא פתח בשמץ הומור יבש, תופס את תשומת לב השומעים.

'כמה אתה מעשן ביום?' רכן לעבר אחד היושבים בשורה הראשונה, 'חפיסה? שתיים?'

לא היה צורך להשיב על כך. קול שנשמע כמו מסור מקולקל הבהיר כי הכמויות המדוברות נצרכות על ידו בימים בהם הוא מושפע ומנוזל, שוכב במיטתו באפס כח ומתעטש ללא הרף. בימים שבשגרה חוצה הוא את רף השלש חפיסות ואף מעבר לכך.

בירור נוסף העלה כי זה היושב לצדו מסתפק בחפיסה בלבד, אחר מעשן כמה סיגריות בודדות ביום אך אינו מוותר עליהם בשום מצב, והיה גם מי ששבר שיא עם ארבע וחצי חפיסות ליום. 'בשר מעושן מחזיק יותר זמן' הוא שלף מאמתחתו בדיחת מעשנים עתיקה וגרר פרץ צחוק.

יש כאן מישהו שרוצה להפסיק? השאלה היתה תאורטית, כמובן.

כאן החל המרצה להציג את עיקרי משנתו, פורס בפניהם אט אט מכלול אדיר של אינפורמציה ומיידע אותם בנתונים מדעיים ופיזיולוגיים, פסיכולוגיים ועוד, העומדים בעוכריהם וגורמים להם להימשך שוב ושוב לאותו נייר חרוך.

הנתונים אינם משקרים. נדבך אחר נדבך ביסס המרצה את טענתו, לפיה לאמיתו של דבר אין הם מעוניינים כלל לעשן. הם כשלעצמם היו חפצים מזמן להפסיק, זה מבחיל אותם וגורם להם דחיה, אלא שאת האצבע המאשימה יש להפנות כלפי האויב האמיתי והמושבע, הניקוטין הממכר.

הפסקת עישון קצרה, וההרצאה המשיכה לפרק ב' והמעשי יותר.

בשלב זה העניק המרצה ארגז כלים פסיכולוגיים והתנהגותיים, כאלה אשר יסייעו בידם לזכור את העובדה הנשכחת - שהם בסך הכל סולדים מהעישון, ולהטמיע בתוכם את הריחוק והניכור מאותו אויב המלווה אותם מזה שנים.

הסדנה הגיעה לקיצה, ורגע מרגש נרשם כאשר אחדים מבין

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

ותניב להם רווח ניכר. משא ומתן קצר, והעסקה יצאה לדרך כשהצדדים משלשלים לידי של שרגא את העמלה השמנה.

אלא שכאן התברר כי כגודל ערמתו המסחרית של שרגא, כך מיעוט ישרותו.

'העמלה שלך?...' הוא כמעט התפקע מצחוק מול מבטו ההמום של ר' אברהם, 'נראה לך שהיית מסוגל להביא את העסקה לידי גמר בלעדיי? לא אתן לך גרוש!'

ההלם הכה בו, והוא אף אל רב העיר הלא הוא סנגורם של ישראל הרה"ק ר' לוי יצחק ממדיטשוב, מתנה בפניו את כאבו וכעסו ומפציר בו כי יוציא את הצדק לאור.

שליח בית הדין נשלח תיכף לזמן את שרגא לדין, והרבי לא המתין הרבה בטרם נעץ בו מבט חמור ותהה: 'הכיצד לא תבוש לעשוק את רעך ולנשל אותו במרמה מחלקו בעסקה?'

שרגא, סוחר ממולח ולא פחות מכך עז פנים, עמד על שלו. לדידו, אין הוא רואה כל סיבה לתת לר' אברהם ולו פרוטה בודדת.

'יודע אתה?' פנה אליו הרבי ושיתף בעניינים מכבשונו של עולם, 'גם אני מתווך'.

הרבי? מתווך? הדבר היה לפליאה בעיני הצדדים הנידונים, כמו גם מקורבי הרבי אשר נכחו בחדר ותהו ולפשר אמירה זו.

'מתווך אני בין ישראל לאביהם שבשמים' שפך הרבי אור על משפטו הסתום והמשיך, 'מפעם לפעם נדרש אני לתווך בסחורה המבוקשת למעלה בשמים בעוד כאן אין לה ביקוש, ולהיפך לקדם עסקה בה עוברת סחורה מהשמים - לישראל כאן בעולם'.

כאן החל הרבי לפרט, לאזוניהם הנדהמות של הנוכחים, אודות אותה עסקה מופלאה בה הציע לקב"ה את החטאים, העוונות והפשעים של עם ישראל - סחורה שאין לה כל חפץ כאן בארץ, ובתמורה ביקש לקבל עבורם את המחילה, הסליחה והכפרה שאין בהם כל צורך בשמי מרום.

אלא שלא היה די בכך. דווקא הצד הנגדי הוא שעורר אתגר כשסירב לעסקה. לשם קידום העסקה על הצד הטוב ביותר ולהביאה לידי גמר, נדרש היה כי משמים יעניקו בנוסף גם בני, חיי ומזוני, ורק כך ניתן היה לברך על המוגמר.

'על חלקי בעסקה שילמו לי משמים' סיים הרבי ושיפד אותו במבט חודר כליות, 'בכך שהעניקו לי את מפתחות שלושת הדברים הללו - בני, חיי ומזוני, ונתנו לי את האפשרות להעניק אותם למי שאחפוץ, או ליטול אותם בחזרה ממי שאינו ראוי לכך!'

לא היה צריך יותר מכך. הרמו היה ברור וחד, מעורר יראה. אך מתברר שלשרגא היה יותר מקורטוב חוצפה, ואף זה לא גרם לו לציית לפסק הדין. הוא הגיב בעזות מצח כי אינו מתכוון לקיים את פסק הדין, ויצא שאנן לביתו.

לא חלפו כי אם דקות מספר, ואל הרבי רצה אשתו של שרגא, בוכייה כולה ומייללת על בעלה שנפל במפתיע למשכב והוא מוטל על ערש דווי. רק כשקיבל על עצמו שרגא את פסק הדין, ניאות הרבי לברכו כי ישוב לאיתנו, ולמותר לציין כי כדברי הרבי כן היה.

דברים מבהילים בעיני זה מצאנו בדברי האור החיים הקדוש בפרשתנו, בפרשת עקב מבטיחה התורה הקדושה (ח, א): **'כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תַּחְיֶינָה וְרַבִּיתְכֶּם וְיָרִשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לַאֲבֹתֵיכֶם'.**

ואלו דברי האור החיים הקדוש: **"וְיִתְבָּאֵר עַל פִּי דְבָרֵיהֶם ז"ל שְׁאֵמְרוּ (מו"ק כח, א): בְּנֵי חַיִּי וּמִזּוּנֵי לֹא בִּזְכוּתָא תְּלִיא מְלֵתָא אֲלָא בְּמִזְלָא, ע"כ. וְכֵן מְאֵר מֹשֶׁה כָּאֵן לָהֶם בְּדִבְרֵי חֲדוּשׁ, שֶׁאֵם יִשְׂרָאֵל יִתְעַצְמוּ לְשֹׁמֵר וּלְעֹשֵׂי כָּל הַמִּצְוֹת בְּכָלֵלּוֹת, יִבְטְחוּ מִשְׁלֹשְׁתָּם יָחִיד. וְהוּא אָמַר 'כָּל הַמִּצְוָה' וְגו' לְמַעַן תַּחְיֶינָה - הָרִי חַיִּים, 'וְרַבִּיתְכֶּם' - הָרִי בְּנִים, 'וְיָרִשְׁתֶּם' וְגו' - הָרִי מִזּוּנֵי, אֲרִץ וּמְלֹאָה וְנִתְּנִים מְלָאִים כָּל טוֹב וְגו'.**

"וּמִעֲתָה כָּל הַמִּתְעַצֵּם בְּשִׁלְמוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת מִבְּטָח בְּבִנְיָ וּבְחַיֵּי וּמִזּוּנֵי, וְזֶה לָךְ הָאוֹת - אֲבֵרְהֶם שֶׁהִמְזַל הֵי' מִגִּיד עָלָיו שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ בְּנִים, וְלִצַּד שֶׁהִתְעַצֵּם בְּשִׁלְמוֹת בְּעִבּוּדֵת ה' נִשְׁתַּנָּה הַמְזַל וְהָיוּ לוֹ בְּנִים"

כשהשאלה 'כסף מנל' ניצבת כנגד התהייה הנושנה 'תורה מה תהא עליה', נדרשת חשיבה יצירתית במיוחד וחופן גדוש של סייעתא דשמיא.

כך היה אצל ר' אברהם, בר אוריין ובר אבהן, אברך משי שתורתו אומנותו וכל קשר בינו לבין הבלי העולם כמעט ולא קיים. גם את צרכי הגוף הבסיסיים סיפק לעצמו רק בקושי, מתוך אילוץ והבנה כי זו דרך העולם, אך ודאי שלא הילך בגדולות וכלל לא פזל לעבר הבליים וזוטות כמו ממון ורכוש חומרי.

בשנותיו הראשונות לאחר הנישואין סמוך היה על שלחן חותנו, אדם אמיד ומוקיר רבנן אשר העמיד לרשותו את כל סיפוקו בהרחבה. מה שהותיר ביד ר' אברהם את האפשרות לשבת על התורה ועל העבודה ולהתעלות באין מפריע בעבודת הבורא.

חלפו שנים, תקופת החסד הסתיימה זה מכבר ור' אברהם החל להפנים כי המצב דורש שיעשה לביתו. תרמה לכך העובדה שבביתו המתינו לזיווגיהן כמה וכמה בנות, וזאת מהסיבה הפשוטה שאותה דרישה בסיסית המכונה 'נדרוניה' דורשת את שלה.

אולם איך שלא ניתח זאת ר' אברהם, מחזה של אברך מסוגו הניצב בשוק המקומי ומכריז כרוכל על מחירי הירקות נראה לו תמוה ואפילו מעורר חלחלה. גם תפקיד 'בעל עגלה' אשר לטענת יודעי דבר יש בידו לפרנס גם אם בקושי - יש בו כדי לקרוא תיגר על דרך חייו נעלית. מה גם שמקצועות אלו, כמו מקצועות אחרים אשר רווחו באותה העת, מלאכתם רבה ושכרם מועט, ומה לו ולהם.

ישב ר' אברהם, חפץ ראשו בידי וחרש כמה קמטים במצחו, הוסיף דמעה או שניים בברכת 'אתה חונן' ואז זה הבליח במוחו. הברקה הזדחלה לאיטה, ניקרה בראשו ואט אט קנתה שבייתה והעלתה על פניו חיוך קל של שביעות רצון.

'תיווך' המהם לעצמו, 'מלאכה קלה ששכרה רב בצידה'. כך יוכל להמשיך להגות בתורת ה' היא חפצו, לשקע ראשו ורובו בעבודת ה' ועל הדרך גם להרוויח די כדי פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו, כמו גם נישואי בנותיו.

ממחשבה, למעשה.

עד מהרה התייצב ר' אברהם בפאתי השוק המרכזי בברדיטשוב, שוק שמשך אליו סוחרים מקרוב ומרחוק ואשר מטבע הדברים שגשגה בו תעשיית תיווך ענפה.

חושיו הלמדניים ויכולת הניתוח שלו הוכיחו את עצמם גם בענייני דעלמא, וכך מצא את עצמו עד מהרה בוחן בדקדקנות את ארשת פניו המתוחה משהו של סוחר פלוני, הניצב לצד סחורתו ומבטיו נשלחים תכופות לשעון הכיס המזוהב.

הלה, הניח ר' אברהם, לחוץ בזמן. סחורתו הניצבת על ידו טרם נמכרה, אולם שעתו אצה לו והוא ייאלץ להיפטר ממנה אף במחיר נמוך משמעותית. מבטו נישא שוב סביב, סוקר את הסביבה ומחפש את החלק השני בפאזל. הוא מצא אותה כמעט בהיסח הדעת, כאשר חלף לצידו צמד סוחרים ושיחתם הקולנית גונבה לאוזניו.

'באתי הנה כדי לרכוש סחורה איכותית, כזו שתאפשר לי לשוב הביתה עם עתודה עסקית של ממש' שמע את האחד מתנה באוזני רעהו, 'אולם לצערי טרם שמת עיני על סחורה שכזו. נראה כי השוק דל היום למדי'.

אחד ועוד אחד, ידע ר' אברהם, שווה שניים. הסוחר הלחוף להיפטר מסחורתו והאחר המחפש בקדחתנות אחר סחורה שכזו, והוא בתווך, נשמע לו כמו הזדמנות מצוינת.

כמעט פנה אליהם, אלא שאז עצר בעצמו.

'למה שישמעו לי, אברך בלתי מוכר בעל חזות של בן ישיבה הרחוק מהווי השוק והמסחר' חשב לעצמו, 'הלא יעדיפו להטות אוזן להצעותיו של מתווך מיומן ומנוסה, כזה ששמו כבר הולך לפניו מזה עידן ועידנים'.

את מבטו תפס שרגא, אחד הסוחרים הממולחים בשוק אשר ניצב בארשת זחוחה ובלבוש הדור וסקר את סביבתו בעיניו. שמץ אכזבה ניבט מעיניו, מה שהעיד כי הוא צמא לעסקה כלשהי שבוששה ככל הנראה מלבוא.

ניגש אליו ר' אברהם, שטח בפניו פרטי את העסקה המדוברת והציע לו להציגה בפני הצדדים, תמורת אחוז מסוים בעמלת התיווך.

שרגא לא בזבז רגע מיותר. על אתר ניגש לסוחרים המדוברים והציע להם, בשפה חלקלקה כפי שרק הוא ידע, את העסקה אשר תועיל לשניהם

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

נפוץ ורווח ביותר במקהלות החסידים ואנשי המעשה ההולכים בדרך מרן הבעל שם טוב ותלמידיו הקדושים לדורותיהם, לקבוע עתים קבועות לעסוק בתורת רבנו האור החיים הקדוש, להתבשר לאורו ולשתות מבארו הזכה.

עד כדי כך השתרש הדבר ונטמע בהווה החסידית, שכבר התבטא הרה"ק ר' יעקב יוסף מסקווירא זי"ע בזו הלשון: **'אור החיים הקדוש הינו הספר החסיד הראשון!'**

מה שהביא לכך שהתקבל הספר עד כדי כך בקרב עדת החסידים, היתה העובדה שמרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש נחשף לספר במהדורתו הראשונה והפליג בשבח הספר ומחברו הקדוש. מה שהביא לתפוצה רחבה ביותר של הספר במקומות מושב החסידים במזרח אירופה ולהתדבקות החסידים לדורותיהם בדברי רבנו המלהטים כגחלי אש.

מה שמעיד יותר מכל על כך, זו העובדה שמרגע שראה הבעל שם טוב את הספר הקדוש והתבטא בביטויים מפליגים אודותיו, נדרש היה להפיצו בשתי מהדורות נוספות כדי לענות על הצורך והביקוש העצום שנוצר לרכישת הספר.

וכך כותב החיד"א, תלמידו הגדול של רבנו (שם הגדולים מערכת ספרים ערך א אות נד): **"אור החיים פירוש התורה להרב המופלא חסידא ופרישא מ' חיים ו' עטר, ונדפס בוויניצא סביב לחומש עם תרגום ורש"י. ושמענו כי עתה בפולניא הם מחשיבים אותו הרבה, ונדפס עוד שתי פעמים. ונתעורר זה על ידי שהרב החסיד קדוש מהר"י בעל שם טוב הגיד גדולת נשמת מהר"ח הנוכח."**

בְּמַעֲשֵׂה כְּאוֹמְרוֹ 'וְעַבְדְּתָם'. וְלֹא עֲבוּדָה שְׂאִינָה מְסִימָת בְּאֶסוֹר, אֲלֵא 'וְהִשְׁתַּחֲוִית לָהֶם' שֶׁהִיא עֲבוּדָה מְסִימָת בְּאֶסוֹר לְכָל עֲבוּדָה זֶרָה שֶׁבְּעוֹלָם...
"הָא לְמַדַּת שֶׁהִזְכִּירָה זֶה גִּדְר גְּדוֹל לְעַבְדוּת ה', וּמַחֲסִירוֹנָה יְדִיחָנוּ הַשְּׁטָן מִמִּדְרָגָה לְמִדְרָגָה לְמִטָּה מִמֶּנָּה."

הרי לנו, כי אין ההכרה בטובתו של מקום רק הנהגה טובה וראויה, אלא שהיא הכרחית כדי לשמור על צלם אלקים, על קרבת אלקים ועל קשר לתורה הקדושה ולמצוותיה.

אדם הנכשל בכך ואינו מכיר בטובתו של מקום, מתריע האור החיים - עליו לדעת שזהו מדרון חלקלק אשר תוצאותיו מי ישרון. זה מתחיל בסמיות עיניים וכפיות טובתו של הקב"ה, והולך מדחי אל דחי עד שמתדרדר האדם אל עברי פי פחת והולך ועובד עבודה זרה.

בכך למעשה מציבה התורה הקדושה תמרור אזהרה ואומרת לנו: ראו הוזהרתם! מאידך יש לזכור כי מידה טובה מרובה. אין ספק שככל שירבה האדם בתודה, שבח והלל לבורא העולם על כל הטוב אשר גמל עמו ועודנו גומל עמו כל עוד היותו עלי חלד, כך ייטיב לו ולנשמתו והוא יזכה להתדבק בקב"ה ולהתעלות במעלות התורה והעבודה עד בלי די.

ההודיה להשי"ת וההכרה בטובתו של מקום הרי היא כרוכה בחיי כל יהודי ושזורה בכל הליכותיו. היכן שרק יפנה נדרש הוא להודות, לשבח ולהלל לבורא העולם על חסדיו, והדבר בא לידי ביטוי בתפילות היום-יום כמו גם במילים שהאדם נושא מעצמו מתוך תודה עצומה לאביו שבשמים.

לכל הצלחה, בכל מישור ותחום בחיים, יש גורם אחד ויחיד אשר רק השגחתו הפרטית המדוקדקת היא שהביאה לכך, ובפרשת השבוע נצטוונו לזכור זאת תמיד (ח, יח): **"וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הֵנְתָן לָךְ כָּח לַעֲשׂוֹת חַיִּיל"**.

אלא שאם נראה הדבר כהנהגה טובה ותו לא, בא האור החיים הקדוש ומאיר את הענין מזווית שונה בתכלית, בדבריו הוא מפנה את תשומת הלב לסיכון הרוחני הנורא הכרוך בהזנחת ענין זה, ואלו דבריו: **"פְּרוּשׁ, שְׂצָרִיךְ לָתֵת לְבֹו עַל טוֹבָתוֹ כִּי מֵהָ הֵיטָה לוֹ, וְדָבָר זֶה יַעֲרִיחוֹ תְּמִיד לְהַפִּיר בּוֹרְאוֹ וְהִשְׁגָּחְתּוֹ עָלָיו. וְתַחֲלַת תַּחֲבֻלוֹת יֵצֵר הָאָדָם הִיא לְהַשְׁפִּיחוֹ דָּבָר זֶה, וְדָרָךְ זֶה יִכְנַס לְאֵבָדוֹ, וְאוֹלֵי כִּי לֹזֶה סִמָּךְ מֵאֹמֶר שְׂאֲחָרִי זֶה: 'וְהִיָּה אִם שָׂכַח תִּשְׁכַּח', פְּרוּשׁ, אִם שָׂכַח דָּבָר זֶה שֶׁהָ הוּא הַמְּטִיב לָךְ וְגו' - סוֹפֶךְ שֶׁתִּשְׁכַּח אֶת ה', וְסוֹפֶךְ לִלְכָּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרֵיכֶם. וְלֹא בְּמַחֲשָׁבָה לְבָד, אֲלֵא**

שביבי אור

ניצוצות אש שלהבת
מבית מדרשו של האור החיים

פסוק מטלטל ומרגש בו זמנית נאמר בפרשתנו (ח, ה): **"וַיִּדְעַתְּ עִם לִבְכָּךְ כִּי כָּאֲשֶׁר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ מִיִּסְרָךְ, וְעַל כֵּךְ כּוֹתֵב הָאֹר הַחַיִּים דְּבָרִים מְשִׁיבִים כֹּל נֶפֶשׁ וּמַחֲזִיקִים לַבְּבוֹת דּוּוִיִּים, וְאוֹלוּ דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים:**

"כִּנּוּנַת הַכְּתוּב הוּא, שִׁישְׁעֵר הָאָדָם עִם לְבֹו שְׂאִין טֵבֵעַ אָדָם לְהוֹכִיחַ וּלְיָסֵר אֲלֵא לְבָנוֹ, כִּי עָלָיו יִקְפִּיד בְּרֵאוֹתוֹ עֲשׂוֹת רַע. מֵה שְׂאִין כֹּן יִרְגֵּשׁ לְבֹו בְּרֵאוֹת כֹּן חֲבָרוֹ עֲשׂוֹת רָשָׁע. וְזֶה מְטַבֵּעַ הַמְּטַבֵּעַ בְּאֵנוֹשׁ, לְהַרְגִּישׁ עַל בְּנוֹ בְּעֲשׂוֹתוֹ דָּבָר אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה, וּלְקַלְלָנוּ וּלְכַנּוֹ, מֵה שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כֹּן לְמִי שְׂאִינוֹ מִקְפִּיד עָלָיו.

"כְּמוֹ כֹּן ה' אֱלֹהֶיךָ מִיִּסְרָךְ, פְּרוּשׁ, שֶׁהֵגֵם שֶׁהָאֲמוֹת עוֹשִׂים רָשָׁע וְתוֹעֲבוֹת לֹא יִקְפִּיד עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁמִּקְפִּיד עָלֶיךָ, לְהִיטֹו אֱלֹהֶיךָ שְׁנֵתִיחַד שֶׁם אֱלֹקוֹתָ עָלֶיךָ, וְלֹזֶה מִיִּסְרָךְ עַל כָּל דָּבָר אֲשֶׁר לֹא טוֹב עֲשׂוֹת".

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

הניתוח שבטל

לכבוד מערכת אור הישועות - מהרה"ק בעל האור החיים הקדוש, שלום וברכה!

ברגש ובהודיה אני מבקש לשתף בישועה גדולה שזכיתי לה בזכות לימוד ספר האור החיים הקדוש. זו תקופה שאני משתדל ללמוד את דבריו הקדושים מדי שבוע, וחש קשר עמוק וקרוב לרבינו זי"ע."

לפני כחודש הגעתי עם בני התינוק לרופא, אשר קבע כי נדרש ניתוח מורכב ודחוף, כולל אשפוז של כשבוע. לאחר התייעצות עם מומחים, נקבע מועד לניתוח - יום שישי בשעה 8:00 בבוקר.

בלב נסער לקחתי מונית ונסעתי לציון הקדוש של האור החיים בירושלים. עמדתי שם ובכיתי בתחנונים: "רבינו, אין לי זכויות - אך כבן הלומד את תורת אביו, אני מבקש ישועה - שלא יודקו לניתוח, גם אם נראה שזה למעלה מדרך הטבע."

למרות ההכנות שנותרו בעיני, המשכתי להתפלל. ביום הניתוח, לאחר ההרדמה, הכניסו מצלמה לבדיקת המקום - והנה, לאחר חצי שעה יצא הרופא ואמר: "אין צורך בניתוח. זו הייתה טעות. אתם משוחררים הביתה."

בכיתי מרוב התרגשות. זכותו של הצדיק עמדה לנו. אשרי הדבקים בתורתו.

י. ל. - בני ברק

(השם המלא שמור במערכת)

מתיבתא אור החיים

שכתב דמשה רבינו השיג גם שער הנו"ן, ומה שדרשו מן הפסוק 'ותחסרהו', היינו שזה לא ניתן לו למסור לאחרים. והביא מליקוטי תורה בשם המגיד ממעזריטש זיע"א דגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ואז השיג שער החמישים, ופירש גם דברי רבינו לפי זה, שבסוף יגיע לשער החמישים, והיינו לאחר צאתו מן העולם, אבל בזה העולם גם משה רבינו לא השיג שער החמישים כמבואר בחז"ל ומפורש בכל הספרים, [וראה מש"כ רבינו בפרשת ויחי (בראשית מז כח) בענין סוד הגדלת נפש אדם בעת מיתתו, וביערות דבש (ח"ב דרוש ט) כתב: אבל כבר נאמר במשה 'ותחסרהו מעט מאלהים', מ"ט שיערי בינה נגלו למשה ושער החמישים לא נגלה לו, ולכן כתיב שנחסר מעט מאלהים, ושער חמישים אי אפשר לחי להשיגו, והוא בכלל 'לא יראני אדם וחי', כי בהשיגו אור גדול כזה תתדבק נפשו למעלה ותתפרד מגוף כי תתאוה לאור עליון, כנר קטן המתדבק באור גדול, וכמו שאמרנו (חגיגה יד): הציץ ומת וכו', כי כל המשיגים אור רב, נפשם תתדבק בשורש למעלה, לכך לא יראני אדם וחי].

וגם בליקוטי תורה (פרשת ואתחנן) מביא מהר"ח מהארי"ז שבעת מיתתו השיג שער הנו"ן, וזה לשונו: וזהו שאמרנו רז"ל חמישים שיערי בינה נבראו בעולם ונתנו למשה חסר אחד, פירוש, מעיקרא שלא היה אלא שאח"כ חסרוהו היותם מעט מאלהים, והוא אות א', או פירוש שחסרו הרבה ולא נשאר לו אלא מ"ט, כמו שאמרנו רז"ל אל תקרי מעט אלא מ"ט, והמ"ט הם מעט מזער בערך שער ה' הגדול מכולם. ולהיות שכוונת משה היה לטובה לא מנע השי"ת הטוב, ובעת אסיפת רוחו יועיל משה מערבות מואב אל הר נבו, ונכנס ה' בשמו ונעשה נשמה, וידוע כי הנשמה היא בינה, וכן הביא בשלח"ק בשם הארי"ז בפרשת ואתחנן.

ובספר תפארת ראו"ן (להר"ק רבי ראובן הכהן כ"ץ זצ"ל תלמיד בעל הנועם אלימלך זיע"א) כתב על דברי הש"ס ברה"ה, דלאורא יס להבין, שהרי בתחילה אמר וכולן ניתנו למשה, ואח"כ אמר חוץ מאחד. גם הקשה שם מה הראיה מן הכתוב 'ותחסרהו מעט מאלהים', וכי אם היה יודע שער הנו"ן, היה דומה לאלהים, ועיי"ש שפירש שבאמת כולם נמסרו למשה, והיה לו השגה יותר מכל הברואים, אלא שמ"ט שיערים היה יודע על בוריים, ואילו שער הנו"ן לא ידע כולו, כי השער הנו"ן הוא מהות כבודו של הקב"ה, וזהו שאמר 'חוץ מאחד'. עיי"ש.

ה". ומצינו שהעידה התורה על משה שעניו מאוד מכל האדם (במדבר יב ג), וכשאמר ה' לכתוב הדברים מציון לו שלא כתב 'עניו' אלא 'ענו' חסרה יו"ד, ואף זה מן הענוה, ובשכר זה זכה לקרני הוד, כי הפליא ברצונו יתברך, גם ה' הפליא חסדו לו בשנותו מכל האדם. ומה שכתב 'שישיג הבין חמשים שיערי בינה', אולי כי שמיעה היא קבלת דברים (ראה רש"י בראשית לו כז), ויתכן גם כאן שהכתוב רמז 'תשמעו נו"ן', פירוש, תקבלו ותשיגו חמשים שיערי בינה.

ובברכת שמעון העיר דבר"ה (כא): ובנדרים (לח). איתא: חמישים שיערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר 'ותחסרהו מעט מאלהים'. וכתב רבינו בפרשת שמות (ג ח): ותדע שעם ה' השיגו בבחינת כללותם הכלול במשה שנתייחס בשם עמו השגת מ"ט שיערי בינה, וטעם שלא השיג שער החמישים, הוא לצד שאין המושג אלא בהשתדלות המשיג, ולצד שישאל לא נכנסו ב' שיערי טומאה לברר אותו לא השיגו בחינת הקודש שכנגדו, והבטיחנו כי לעתיד לבא ישיפיע בנו אל עליון תורת חיים שבשער החמישים, והשגתה היא באמצעות הגליות, ובפרט בגלות האחרון אנו משיגים הדבר, עכ"ל. וכן בפרשת ברכה (להלן לג ג) כתב: עוד ירצה באומרנו 'תוכו וגו' ישא' וגו', על פי דבריהם ז"ל שאמרנו בפסוק (תהלים ח ו) 'ותחסרהו מעט מאלהים', שמ"ט שיערי בינה נמסרו למשה בסני, ושער החמישים הלא הוא כמוס את ה'. והוא מה שפירשתי בפסוק (ישעיה יא ט) 'כי מלאה הארץ דעה את ה'', פירוש, הדעה שעדיין היא את ה', ולא מסרה למשה, ובהגלות משיחנו ית' ה' הטוב ההוא. עכ"ל. וא"כ צ"ב מה שכתב רבינו כאן שיוכל להשיג ולהבין חמשים שיערי בינה.

וכתב בברכ"ש דאולי הכוונה ששיג עד שער החמישים, ולא עד בכלל, אך הביא מספר אור לשמים

כתב רבינו (דברים ז יב): עוד רמז למה שאמרנו בספר הזהר (ח"ג רי"ג) וז"ל דלית חדותא קמי קב"ה כשעתא דישאל משתדלי באורייתא, והוא אומר והיה סתם שמחה כללית למלא עולם וכשהוא שמח כל העולם בשמחה וששון עקב תשמעון וגו', ורמז בתיבת עקב מדת התורה שיהיה אדם הולך עקב לצד גודל בענוה ושפלות ואז ישיכל לשמוע בלימודים, והוא אומר 'תשמעון' וגו' בבינוי לנשמעים, לומר שבאמצעות שאדם משים עצמו כעקבים יתגלו לו ויבין סתרי תורה. ואפשר שרמז באות הנו"ן ששיג הבין חמשים שיערי בינה, ולדרך זה גזירת הכתוב היא 'תשמעון' שאם ישיג מדרגת הענוה ישיג לשמוע דברי תורה ואומרנו ושמרתם וגו' פירוש שעל ידי השכלה תורה ישיג לשמור ולעשות שהתורה מגנא ומצלא מן החטא שהיא השמירה גם מביאה לידי קיום המצות שהוא המעשה. ע"כ.

מה שכתב רבינו 'אז ישיכל לשמוע בלימודים', ובפרשת דברים (א א) פירש רבינו הכתוב שם בדרך רמז שבא משה ללמד כללות יראת ה' ומדות ההגונות הצריכין להולכים בתורת ה', וכתב שם: ג' מדת הענוה, כאומרים ז"ל (עירובין נד.) לעולם ישים אדם עצמו כמדבר. ובפרשת יתרו (שמות יט ב) בפסוק 'ויסעו מרפידים', כתב שהכתוב בא להקדים לנו שלשה ענינים שהם עיקרי ההכנה לקבלת התורה, שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי היא תורתנו הנעימה: ה' הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה. ה' הוא השפלות והענוה, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר, וכנגד זה אמר 'ויחננו במדבר', פירוש, לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו. והג' הוא בחינת ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ונתינתם, לא שיהיו בד בבד. ובפרשת חוקת (במדבר כא יח) בפסוק 'ומדבר מתנה' הביא רבינו דבריהם ז"ל: דמה שזכו ונחליה לא זכו אלא לצד שהיו מחשיבין עצמן כמדבר, וכמו שפירשנו בפסוק 'ויחננו במדבר', שהתורה אינה נקנית אלא באמצעות הענוה והשפלות. עכ"ל.

וראה עוד מש"כ רבינו בפרשת תשא (שמות לד כט) על משה רבינו ע"ה, וז"ל: ואולי שיכונו לומר כי מצינו שמדת הענוה למעלה מכל, כאומרים ז"ל מה שעשתה חכמה עטרה לראשה שהיא היראה, דכתיב (תהלים קיא י) 'ראשית חכמה יראת ה'', עשתה ענוה עקב לסנדלה דכתיב (משלי כב ד) 'עקב ענוה יראת

מצא חיים

חידה שבועית בעיון דברי האור החיים

לפתרון החידה יש לעיון בהרחבה באור החיים המבואר ובמזמורי מתיבתא

בדבריו על לוחות הברית כותב רבנו: "ה'היו האותיות נראות עליונות הגם שהיו חקוקות". מה כוונת רבנו בדבריו?

(א) מעת שפרחו אותיות הלוחות באוויר, נראו למעלה מהלוחות ולא הלכו להן.

(ב) אם כי היו האותיות חקוקות, מאירות היו ונראה כביכול הן בולטות.

(ג) למרות שהיו האותיות חקוקות, נראו בבירור בבחינה רוחנית עלינה.

תשובה מגליון קודם: תשובה א' - גבורת דברי הקב"ה בהר סיני הוציאה מהם נשמתם וכך הסירה זוהמתם.

שם הזוכה בגליון פר' במדבר: ה' אליעזר ישראל יצחק סאפרין, ביתר עילית

פתרונות יש לשלוח לא יאוחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com

או בפקס 02-5385689 או 'גדרים פלוס' - באר ישראל

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים' ושם הפרשה.

3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.

בין שולחי התשובות תעריך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

מחברים להיום

לשמיעת שיטורים ודרשות

חייגו: 02-803-9999

